

Právní normy, jejich struktura, druhy, klasifikace

Definice právní normy:

Právní normy jsou obecně závazná pravidla chování, stanovená státními orgány. Regulují společenské vztahy tím, že jejich účastníkům stanovují subjektivní práva a povinnosti.

Právní normu stanovuje a její porušení sankcionuje mocenská autorita státu. Jejich dodržování je zajištěno, donucováno k tomu určeným orgánem státní moci.

Struktura právní normy

Pokud má právní norma plnit svou funkci musí obsahovat nezbytné části. Obecně platí, že každá právní norma by měla obsahovat tři povinné části. Jde o tzv. trojčlennou strukturu právní normy.

1. Hypotéza Jestliže
2. Dispozice..... pak
3. Sankce.....jinak
4. Obecný mechanismus platnosti právní normy:
5. Jestliže jsou takové podmínky, pak je třeba se chovat takto, jinak přijde sankce.
6. Hypotéza právní normy stanovuje mantinely, podmínky, hranice atd., které jsou podstatné pro požadované společenské chování, které je pak definováno v dispoziční části.. Podmínky v hypotéze bývají :

-**časové** – dosažení určitého věku příklad : dosažení věku 18 let (plnoletost)-

-**prostorové** – určité místo např. Vymezení krajinné oblasti, která stanovuje nějaké podmínky chování (vojenský prostor, chráněné přírodní území apod.)

-**situační** – místní okolnosti, které podmínky ovlivňují např. konání voleb, vyhlášení stavu ohrožení státu apod.

-**podle subjektu práva** – tedy koho se právo týká např. týká se zaměstnavatelů, právnických osob, fyzických osob, apod.

Hypotéza představuje podstatnou nezbytnou část právní normy, stanovuje koho se týká, a kde se ho týká.

Na ni navazuje dispozice

Dispozice

Vymezuje konkrétní práva a povinnosti subjektů, jichž se norma týká a to nastanou-li podmínky a situace předvídané (stanovené) v hypotéze právní normy.

Dispozice by měla obsahovat úplné řešení požadovaného chování. (Hypotéza bývá spojena s dispozicí typicky pro trestní normy).

Spolu s dispozicí musí však právní norma stanovit i třetí složku a to je sankce.

Sankce

Stanovuje výši nebo druh trestu, důsledky nesprávného chování v případě, že někdo poruší právní normu.

Příklad:

Pokud by někdo úmyslně poškodil flóru nebo faunu v lokalitách chráněného území či poškodil památky bude trestán dle výše sankce uvedené v právní normě

Předem stanovená sankce patří k základní charakteristice řádné právní normy.

Druhy právních norem

Rozdělení z hlediska funkce

Toto hledisko znamená jak má právní norma působit na chování subjektu . je to dělení podle jejich závaznosti.

1. Příkazující (zavazující) právní normy- ukládají subjektům povinnosti realizovat nějaké pozitivní jednání příklad § 857 občanského zákoníku „Dítě je povinno dbát svých rodičů“
2. Zakazující normy:- ukládat povinnosti zdržet se chování konkrétního druhu nebo nerealizovat jednání. Příklad § 673 občanského zákoníku „ Manželství nemůže uzavřít osoba , jejich svéprávnost byla v této oblasti omezena“
3. Opravňující normy:- stanovuje přípustnost , možnost určitého chování oprávněných subjektů (neukládá povinnosti , pouze možnosti příklad § 1012 občanského zákoníku :Vlastník má právo se svým vlastnictvím v mezích právního řádu libovolně nakládat a jiné osoby z toho vyloučit.“

U každé z výše uvedených typů právní normy ještě můžeme určit míru závaznosti

Rozdělení právních norem z hlediska formulace dispozice

1. Kogentní (tzn. Nelze jinak) – výklad normy je striktní natolik, že je vyloučena např. jakákoliv dohoda zúčastněných subjektů vyřešit situaci jiným způsobem
2. Dispozitivní tzn. Že zákon připouští případnou dohodu subjektů mezi sebou, v řadě případů ji dokonce upřednostňuje. Pokud se však subjekty nedohodnou , platí to, co je stanovuje daná norma.

Další dělení právních norem

Podle právní síly – právní síla je výrazem jejího postavení v celém systému právních norem

Žádná právní norma nižší právní síly pak nesmí být v rozporu s jakýmkoliv ustanovením ústavy (popř. ústavního pořádku)

Pokud by případně existoval rozpor mezi právními normami nižší a vyšší právní síly, pak by se za základ brala norma vyšší právní síly.

Klasifikace právních norem podle právních odvětví

- A) Právo veřejné .definuje, stanovuje a chrání zájmy státu . Patří sem : ústavní právo, trestní právo, správní právo, finanční právo
Charakterizujícím znakem veřejného práva je to, že jím upravuje vztahy stát – občan. Je v něm posílena stránka státu (orgánů státní moci). Příkladem je občan a sociální zabezpečení o jehož výši rozhoduje ovšem příslušný správní úřad.

- B) Právo soukromé definuje, stanovuje a chrání zájmy fyzických osob a právnických osob (společnost, družstvo, nezisková organizace apod.) Patří sem: občanské právo, obchodní právo, rodinné právo, patentové právo, autorské právo, mezinárodní právo soukromé
Soukromé právo je nezávislé na uplatňování práva veřejného. Podstatným rozdílem je uplatňování rovnosti účastníků. Znamená to, že jedna ani druhá strana nesmí té druhé nic nařizovat. Uplatňují se zde více dispozitivní normy , které dávají stranám smluvní volnost , dohodnou-li se strany má tato dohoda přednost před zákonem.

Ústavní právo

LZPS – Listina základních práv a svobod

Přehled základních lidských práv a svobod je uveden v Ústavě ČR č. 1/1993 Sb., v Listině základních práv a svobod (vyhlášené pod č.2/1993 Sb.) a v ratifikovaných (schválených, tj. Konečný souhlas s mezinárodní dohodou) a vyhlášených mezinárodních smlouvách o lidských právech a základních svobodách, jimiž je Česká republika vázána, které jsou tedy i bezprostředně závazné a mají přednost před zákonem (čl. 10 Ústavy)

LZPS je součástí ústavního pořádku ČR a zaručuje především, že základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezczitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné a to pro všechny bez rozdílu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry, náboženství, politického či jiného smýšlení, národního nebo sociálního původu, příslušnosti k národnostní nebo etnické menšině, majetku, rodu nebo jiného postavení.

Základní lidská práva

- právo na život
- nedotknutelnost osoby a jejího soukromí a osobní svobody
- ochrana lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti, jména, soukromého a rodinného života, obydlí, listovního tajemství

Listina deklaruje právo vlastnit majetek a dědit jej.

Chráněna je též svoboda pohybu a pobytu, také svoboda myšlení, svědomí a náboženského vyznání, vědeckého bádání a umělecké tvorby.

Listinou je zaručeno právo na vzdělání, právo na příznivé životní prostředí.

Ústavní právo

Prezident republiky

Mechanismus volby prezidenta ČR, pravomoci prezidenta

Podle schváleného návrhu vlády ČR, který schválil v prosinci roku 2011 Parlament ČR a v únoru 2012 Senát ČR, je prezident republiky volen přímou volbou. Znamená to, že občané ČR mohou sami vybírat z prezidentských kandidátů.

Prezidentem se může stát osoba, která dosáhla ke dni voleb 40 let. (pasivní volební právo) senátorem se může stát také osoba, která dosáhla 40 let, poslancem osoba, která dosáhla ke dni voleb 21 let)

Aktivní volební právo – volit může osoba, která dosáhla ke dni voleb 18 let.

Prezidentské kandidáty může navrhnout alespoň 20 poslanců Parlamentu ČR, případně alespoň 10 senátorů Senátu ČR, nebo občané formou petice s alespoň 50 000 podpisy u daného kandidáta.

Prezident se může svého úřadu vzdát, ale nemůže být Poslaneckou sněmovnou odvolán.

Prezident skládá slib do rukou předsedy Senátu (do roku 2013 to bylo do rukou předsedy Poslanecké sněmovny. Funkční období je 5 let. Vzdát se svého úřadu může též do rukou předsedy Senátu Parlamentu ČR.

Současné pravomoci prezidenta, k níž není nutný souhlas jiné strany.

- prezident jmenuje a odvolává předsedu a další členy vlády a přijímá jejich demisi, odvolává vládu a přijímá jejich demisi, svolává zasedání Poslanecké sněmovny a rozpouští Poslaneckou sněmovnu, pověřuje také případně vládu v demisi prozatímním vykonáváním jejich funkcí
- jmenuje soudce Ústavního soudu, jejich předsedu, místopředsedy, jmenuje ze soudců Nejvyšší soudu jejich předsedu a místopředsedy, odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem
- prezident má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon (s výjimkou práva ústavního), podepisuje zákony
- jmenuje prezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, členy Bankovní rady, České národní banky.

Pravomoci prezidenta vymezuje přesně Ústava ČR.

Současné pravomoci prezidenta ČR vyžadující podpis (kontrasignaci) jiné strany

- prezident zastupuje stát navenek, je také vrchním velitelem ozbrojených sil
- přijímá a pověřuje a odvolává vedoucí zastupitelských misí, vyhláší volby do Poslanecké sněmovny a Senátu. Sjednává a ratifikuje mezinárodní smlouvy (případně deleguje tuto pravomoc na vládu)
- jmenuje a povyšuje generály, jmenuje soudce, uděluje a propůjčuje státní vyznamenání-nařizuje, aby se trestní stíhání nazahajovalo a bylo-li zahájeno, aby se v něm nepokračovalo. Má také právo udělovat amnestii.

ÚSTAVNÍ PRÁVO

Je souhrn právních norem, které upravují právní poměry ve státě, zejména základní práva a svobody občanů, uspořádání státu a rozdělení státní moci a jejich výkon.

Základním pramenem je ÚSTAVA ČR a ostatní ústavní zákony. Ke změně ústavy může dojít jen ústavním zákonem.

Všechny ostatní právní normy nižší právní síly nesmějí být v rozporu s ústavou. O tento soulad dbá Ústavní soud ČR.

Součástí ústavního pořádku České republiky.

Mezi právní normy s nejvyšší právní silou se řadí celý ústavní pořádek podle článku 112 Ústavy – tedy ústava ČR, Listina základních práv a svobod, ústavní zákony, přijaté podle této Ústavy, ústavní zákony upravující státní hranice, ústavní zákony přijaté Českou národní radou, po 6.6. 1992 a dále mezinárodní smlouvy upravující lidská práva podle nálezů Ústavního soudu.

ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY

Nabyla účinnosti dnem 1.1.1993. Skládá se s preambule (úvodního prohlášení), její ustanovení jsou rozdělena do osmi hlav, v nich se pak obsah dělí na 113 článků.

Podrobněji viz výklad

Moc zákonodárná

Přísluší Parlamentu ČR. Ten se skládá z dvou komor: Poslanecké sněmovny a Senátu

Hlavním úkolem Parlamentu jako nejvyššímu zákonodárnému orgánu je legislativní činnost – tedy tvorba, projednávání a přijímání zákonů.

O návrzích zákona se hlasuje v obou komorách. K přijetí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny přítomných poslanců nebo senátorů.

K přijetí ústavního zákona je třeba souhlasu třípětinové většiny všech poslanců (tj. 120) a třípětinové většiny přítomných senátorů.

Poslanecké sněmovně zasedá 200 poslanců, kteří jsou voleni na dobu 4 let. V naší republice se volby konají tajným hlasováním. Je zde systém poměrného zastoupení, kdy volič odevzdá svoje hlasy pro politické strany, nikoliv jednotlivé kandidáty. U těch může dojít pouze ke zvýhodnění preferenčními hlasy.

Právo volit má každý občan ČR starší 18 let. Tzv. aktivní volební právo. Zvolen do Poslanecké sněmovny může být každý občan ČR, který dosáhl věku 21 let. (Pasivní volební právo)-dále výklad

Senát

Má 81 členů , jejichž volební období je 6 let. Volby do senátu se konají každé 2 roky a obměňuje se vždy jedna třetina senátorů. I do Senátu se volí tajným hlasováním a většinovým systémem. Ten spočívá v tom , že voliči volí svého kandidáta na základě zásady „ vítěz bere vše“. Senátorem je zvolený kandidát, který získá nadpoloviční většinu odevzdaných hlasů. Pokud tomu tak není, koná se druhé kolo, do kterého postupují jen dva kandidáti, kteří se umístili na prvních dvou příčkách. Ve druhém kole vyhrává ten, který získá více hlasů.

Dále viz výklad

Moc výkonná

Orgánem moci výkonné v České republice tvoří podle ústavy prezident, vláda a systém státní správy (představovaný ministerstvy, a jinými správními orgány ČR). Moc výkonná se jinou terminologií také označuje jako moc exekutivní nebo přímo exekutiva.

Prezident republiky

Je hlavou státu. Z výkonu své moci není nikomu odpovědný , nesmí být zadžen, stíhán pro přestupek, ani trestný čin , pouze na základě žaloby Senátu může být stíhán před Ústavním soudem pro velezradu. Trestem může být např. ztráta prezidentského úřadu pro nezpůsobilost a ztráta způsobilosti jej znovu nabýt.

Prezident se ujímá úřadu složením slibu. Volební období prezidenta je 5 let. Začíná složením slibu. Nikdo nemůže být zvolen prezidentem v ČR více než dvě volební období za sebou.

Mechanismus volby

- Výklad

Vláda ČR

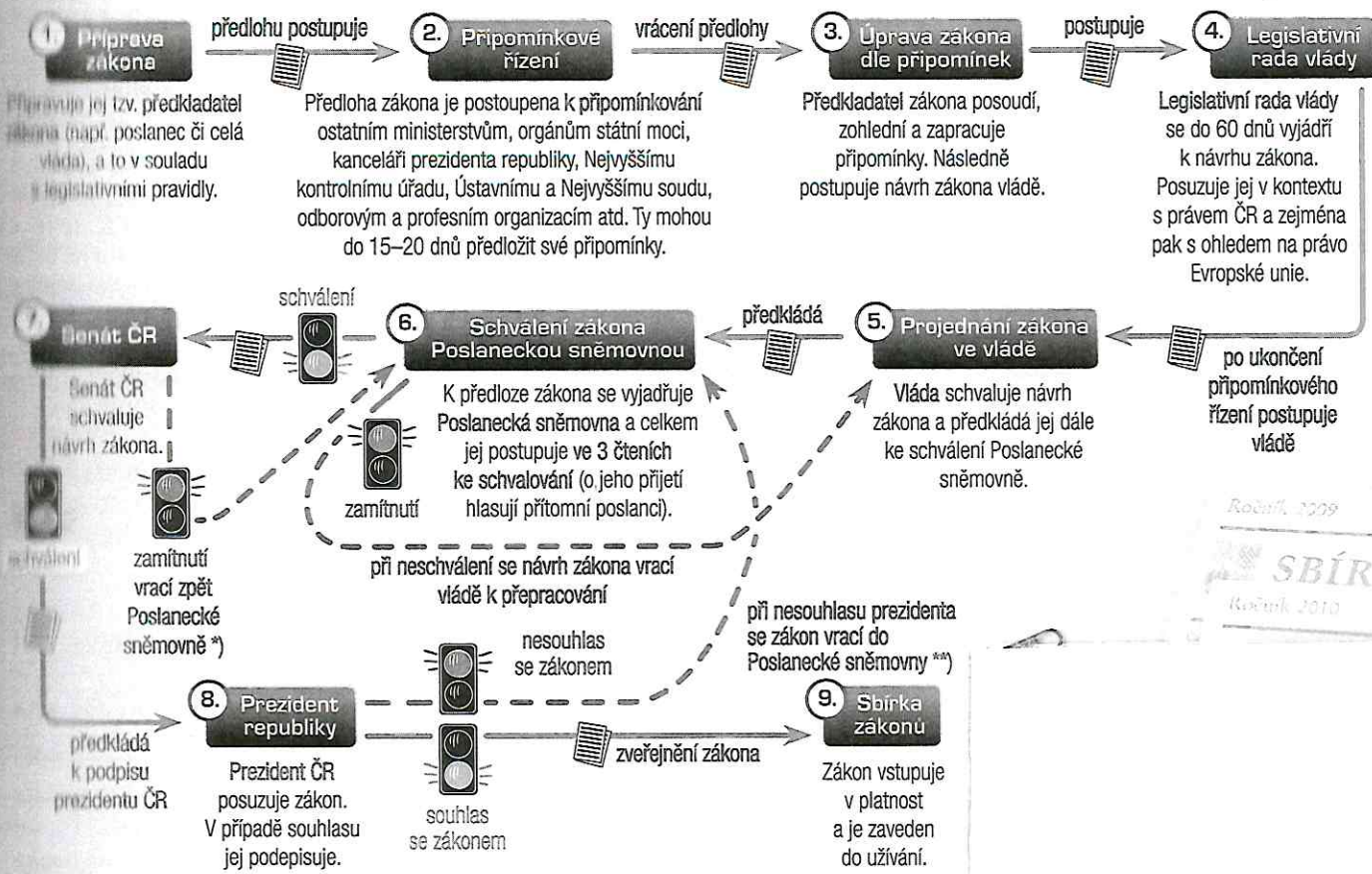
Je vrcholným orgánem výkonné moci.

Skládá se s předsedy vlády, místopředsedů a ministrů. Za svou činnost je odpovědná Poslanecké sněmovně. Vládě může být vyslovena nedůvěra. Pokud ji Poslanecká sněmovna vysloví je vláda nucena podat demisi. Odstupující předseda vlády ji předá do rukou prezidenta republiky.

Předsedu vlády jmenuje prezident republiky. Na návrh předsedy vlády pak jmenuje ostatní členy vlády a zároveň je pověří vedením ministerstev. Vláda musí do 30 dnů od jmenování předstoupit před Poslaneckou sněmovnu a požádat o vyslovení důvěry. Pokud ji nezíská celý proces se opakuje.

Členové vlády skládají slib do rukou prezidenta. Celá vláda rozhoduje ve sboru, jde o kolektivní orgán výkonné moci. K přijetí usnesení vlády je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů.

Legislativní proces v České republice

Ročník 2009
SBÍRKA
Ročník 2010

*) V případě, že je veto Senátu opětovně přehlasováno nadpoloviční většinou poslanců Poslanecké sněmovny, zákon je schválen a je předložen k podpisu prezidentu republiky.
**) V případě, že je veto prezidenta republiky opětovně přehlasováno nadpoloviční většinou poslanců Poslanecké sněmovny, zákon vstupuje v platnost a je zveřejněn ve Sbírce zákonů.

Přijaté zákony podepisují prezident republiky, předseda Poslanecké sněmovny a předseda vlády. Podepsané zákony pak vyjdou ve Sbírce zákonů ČR.

SBÍRKA ZÁKONŮ

ČESKÁ REPUBLIKA

Částka 182

Rozeslána dne 2. listopadu 2020

Cena Kč 37,-

OBSAH:

452. Usnesení vlády České republiky o změně krizového opatření vyhlášeného pod č. 444/2020 Sb. a krizového opatření vyhlášeného pod č. 447/2020 Sb.

Sb., o odpadech, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona č. 169/2013 Sb.,
kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb.,
o odpadech a o změně některých dalších zákonů,
ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 25/2008 Sb.,
o integrovaném registru znečišťování životního
prostředí a integrovaném systému plnění
ohlašovacích povinností v oblasti životního
prostředí a o změně některých zákonů,
ve znění pozdějších předpisů,
a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu
vozidel na pozemních komunikacích,
ve znění pozdějších předpisů

Čl. III

V zákoně č. 169/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 25/2008 Sb., o integrovaném registru zne-

čišťování životního prostředí a integrovaném systému plnění ohlašovacích povinností v oblasti životního prostředí a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 184/2014 Sb., se v čl. I body č. 24, 58 až 67 a 104 zrušují.

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

Čl. IV

Tento zákon nabývá účinnosti prvním dnem kalendářního měsíce následujícího po dni jeho vyhlášení, s výjimkou článku I bodů 26 a 28, které nabývají účinnosti dnem 1. října 2015, bodů 11, 12, 16 a 17, bodů 48, 49 § 39 odst. 6 až 10 a 12 a bodu 50, které nabývají účinnosti dnem 1. ledna 2016, bodů 31, 32 a 33, které nabývají účinnosti dnem 1. března 2016, a bodu 27 § 31a odst. 2, který nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2017.

v z. Jermanová v. r.

Zeman v. r.

Sobotka v. r.